

Надруковано:

Вишницкая Ю. В. «Міфологічна реверсія» сучасності : до причин та наслідків // Літературознавчі студії. Вип. 40. Частина 1 : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2014 – 404 с. – С. 161-169.
фахове видання

УДК 7.046.1

Вишницька Ю.В., к. філол. н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ

"МІФОЛОГІЧНА РЕВЕРСІЯ" СУЧАСНОСТІ:

ДО ПРОБЛЕМИ ПРИЧИН ТА НАСЛІДКІВ

На основі наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених описано явище "міфологічної реверсії" сьогодення. У статті здійснено спробу осмислити причини та наслідки повернення соціуму до архаїчного міфу та творення нових політичних міфів.

Ключові слова: архетип, міф, міфологема, міфологічна свідомість, міфологічний сценарій, маніпулювання, символічна міфологічна модель, симулятивна міфологічна модель, політична міфологія, міфологічна реверсія, соціальна міфологія

Сучасний соціум, переобтяжений соціальними, політичними, екологічними тощо проблемами, несе також тягар інформаційної ентропії: "безкінечні потоки найрізноманітнішої інформації, символів, "картинок" створюють у людей відчуття, що навколишній світ безперервно й миттєво змінюється на очах... Надлишок "картинок", у свою чергу, призводить до девальвації образів. Людина ще не встигла "переварити" той чи інший образ, а їй уже пропонується новий" [Цуладзе 2003, 20-21]. Це спонукає соціум шукати регенеративних способів, здатних припинити саморуйнацію. Одним із таких "терапевтичних" варіантів є міф, що розуміється не лише як прецедентна константна модель мистецтва, а й код, матриця, формула, програма. Постійно актуальний і діючий, міф знаходиться "тут" і "тепер" як джерело безперервного впливу (як усвідомленого, так і підсвідомого, як корисного, так і шкідливого). Живучість міфа у символах, у так званій "космічній" та "етнічній" пам'яті підтверджується його архетипним підґрунтям, адже, як стверджував К.-Г. Юнг, архетипи зберігають генетичну пам'ять усього людства, є вродженими формальними схемами, фантастичними прообразами. що в символічній формі відображають біосоціально сформований культурний досвід людської спільноти [див. про це: Юнг 1994; Іонов 1996, 10]. Через міфи, що "завжди поряд із нами і лише ховаються у мороці, очікуючи свого дива" [Кассіпер 2001, 384], до нас повертається минуле. "Тілом" цього минулого є безсвідоме, доступ до якого можливий за допомогою "машин культури", як називав міфи Мераб Мамардашвілі [Мамардашвілі 2000, 43]: "ми прориваємося до окремих "файлів", що зберігають інформацію про наше минуле" [Цуладзе 2003, 13]. Отож, міф захоплює внутрішній світ людини, програмує його, скеровує й

поміщає в особливу, міфологічну, реальність. "Вічні" міфи (які А. Цукладзе виокремлює поряд із технологічними [див. про це: Цукладзе 2003, 58-60]) практично неможливо знищити чи викоринити з ментальності народу / людини, бо вони базуються на архетипах. Можливо лише або актуалізувати, або, як розмірковує вчений, "загнати назад у глибини підсвідомого, поставивши міцний засув" [Цукладзе 2003, 58].

Міфосюжети, що базуються на системі символів, які, за словами А. Кольєва, "знімають складну рефлексію щодо випадковості" [Кольєв 2003, 65], актуалізують безсвідоме, що приховує в собі рушійний інструмент соціальних процесів. Дж. Кемпбелл метафорично описував архетипи як спадкові "відтиски", що формують інстинктивні реакції. У книзі "Тисячолікий герой" науковець зупиняється на "ритуалістичних міфологемах" як соціальній проекції архетипів: мотиви й установки на агресію, еротику, владу та необхідність примирення їх законом, мораллю тощо – усе це ті "формули древніх", які сьогодні або вже є недієвими, або навіть шкідливими для нашої свідомості [Кемпбелл 1997, 374]. Цікавою видається спроба сучасних українських учених конструювати архетипи більш пізньої доби: О. Донченко та Ю. Романенко розвивають концепцію так званих "фракталів" – "архетипів своєрідного політичного несвідомого та соціальної психіки" [Донченко 2001, 24]. А. Кольєв розглядає міфи, породжені спроектованими на суспільство архетипами: про владу ("добраго царя-героя", "царя-страждальця", "сильну руку" тощо), міфи ідентифікації (приєднання, переходу, помежів'я, провінційності тощо) та інші [див про це: Кольєв 2003, 106].

При порушенні діалогу між свідомим та несвідомим останнє "раціоналізується" в ідеях політики, науки, культури, а міф перетворюється на "гачок" для сучасних маніпуляційних технологій, здатних так рудиментувати, фрагментувати, симулізувати, гіпертрофувати архаїчні міфи, що почасти ми стикаємося лише з міфологічними "слідами", ледь "прочитуваними" та упізнаваними. Однак навіть за цими "міфозалишками" можливе реверсивне "прокручування" – реконструювання вихідного розгорнутого міфологічного сюжету. Звичайно ж, смислове навантаження подібного "повідомлення" (репрезентованого "уламками", "фрагментом" або навіть натяком чи асоціацією з міфологічним прецедентом) виявляється далеким "прототипному тексту". Та саме в архаїці кризове суспільство намагається відшукати "сенси буття шляхом впізнавання, порівняння з культурним прецедентом" [Кольєв 2003, 65]. "Розсипаючись" на фрагменти, реальність замінюється напрочуд простою схемою, за Кольєвим – "набором міфологічних сюжетів, в яких древні боги замінюються сучасними діючими особами, а божественні сили – таємною магією, політикою..." [Кольєв 2003, 66].

"Міфологічна реверсія" – процес не новий, адже час від часу людина / соціум активно повертаються до міфу. Ще М. Бердяєв зазначав, що навіть "найраціональніші люди живуть міфами" [Бердяєв 1998, 292]. Сучасний російський учений Андрій Миколайович Кольєв, розмірковуючи про внесення елементів архаїки в сучасність, зауважував, що це не перетворює

сучасний соціум на архаїчний, так як перший давно вже втратив риси, притаманні архаїці: "стабільність світосприйняття – стійка картина світу, канонізований порядок речей, фіксована символічна функція, що повертає предмети та явища з профанного світу в сакральний стан" [Кольєв 2003, 65].

Зовнішніми стимулами міфологічної ретроспекції сьогодення О. О. Селіванова називає критичні періоди в житті людини та суспільства, як-от: нестабільність у політиці, криза в економіці, безпорадність індивіда перед цими соціально-політичними процесами [Селіванова], тобто йдеться про "соціальний травматизм, який переростає в психологічний" [Хевеши 2001, 6]. Саме міфом людина прикриває особистісну незахищеність, виправдовує свої дії, заспокоює сумління тощо; саме міфом соціум намагається "залатати" соціо-політично-культурні "зсуви", пов'язані з розпадом та реконструкцією. Саме міф, зауважує М. Головатий, "утримує людину в певному ілюзорному, комфортному світі", пом'якшуючи сприйняття дійсності, відволікаючи маси від реальних соціальних проблем [Головатий 2006, 29]. Так, людина, "впускаючи" міф, на переконання вченого, або компенсує відсутність реальності, або навмисне відмовляється від неї задля насолоди. Міф, як образно висловився Автанділ Цуладзе, є "фабрикою з переробки реальності" [Цуладзе 2003, 30]. У той же час міф, на думку А. Кольєва, "відображає фундаментальні риси реальності", що не піддаються раціональному осмисленню або ігноруються чи приховуються сучасною раціональністю. Російський дослідник, розмірковуючи над питанням, "як вирішити протиріччя: без міфів не можна і з міфами кепсько?" [Кольєв 2003, 37], знаходить рішення: "доказ" – "святість того чи іншого соціального міфа, тобто тих традицій та концепцій, що лежать у його основі" [Кольєв 2003, 37].

К.-Г. Юнг стверджував, що як тільки особистість підхоплюється масовим рухом, а життя націй перетворюється на невпинний потік, архетипи починають впливати на поверхню [Юнг 1994]. Саме тоді міфи, міфологемно означені, перетворюються на інформаційні "терапевтичні центри", що допомагають суспільству знімати внутрішні протиріччя, напругу і страхи, розвиватися. Т. В. Євгенєва виокремлює декілька етапів архаїзації масової свідомості: соціально-психологічна криза, що супроводжується зростаючими настроями невдоволення, агресії, песимізму; межова ситуація; формування власне міфологічних структур (дослідниця називає їх архаїчними, з чим складно погодитися, адже маємо справу з секуляризованими архаїчними текстами); міфологізація суспільства [Євгенєва 1996, 24]. Д. Спивак описує змінені стани масової свідомості, що проявляються острахами, апатією, містичними настроями, і – як наслідок – руйнування фундаментального суспільного міфу, так званий "міфоклазм" [Спивак 1986].

Звичайно ж, масова свідомість вміщує в собі лише окремі елементи міфології. Так, Т. В. Євгенєва, досліджуючи соціально-психологічні основи формування політичної міфології, зупиняється зокрема на тих елементах, що є своєрідними заміниками соціальних та етнічних проблем – спрощеними "відповідями" на питання

споконвічної боротьби добра та зла, вираженими антитезою "ми"- "вони" та елементами персоніфікації архаїчних структур "героя" та "ворога" [див. про це: Євгенєва 1996, 24-28]. Міфи виступають як універсальні генеративні конструкції, які Г. Почепцов називає "сценаріями розгортання іміджу, в якому зразу ж заповнюються до цього пусті ролі друзів і ворогів..." [Почепцов 2001, 105-6]. Тому створювані чи відтворювані міфи здатні спрощувати реальність, а існуючі протиріччя зводити до найпростіших формул боротьби Добра і Зла, і, як пише А. Цуладзе, "у міфі завжди є відповідь на питання "Що таке гарно і що таке погано"", отож, людина відчуває гармонію (або, точніше, ілюзію гармонії) [див про це: Цуладзе 2003, 155-7], прийнявши "знеболювальне", як називає міф А. Цуладзе: міф-"наркоз, що вводиться суспільству, коли воно переживає сильні травми й потрясіння") [Цуладзе 2003, 158]. Досліджуючи психологію "натовпу", С. Московічі в монографії "По́за натовпами" прослідковує процес перетворення у свідомості ідеї політичного лідера на колективні образи та колективні дії [Московичи 1996]. Про "страшну силу" сучасного політичного міфу застерігав Е. Кассіер: підкорюючись політичним вождям, лідерам, народи та люди поодинці втрачають свою індивідуальність і неповторність [Кассіер 1998, 386-7]. Тому й виникає така велика потреба у нових дослідженнях політичних процесів, про які, зокрема, говорить Г. Тард [Тард 1999].

Особливого вивчення вимагає "маніпуляційна" спрямованість сучасних міфів, здатних, як пише про це у своїй "Міфології" Р. Барт, перетворюватися на інструмент політичної демагогії [Барт 2000]. Важливим прийомом такого "маніпулювання" Г. Шиллер [Шиллер], наприклад, вважає фрагментацію інформації та надшвидку її доставку, адже розрізнена, "клаптикова" та миттєво подана інформація не дає можливості, по-перше, побачити загальну картину, по-друге, спотворює її, викривляє та обманює світосприйняття. (Г. Почепцов влучно називає політичні маніпуляції різновидом психологічних операцій [Почепцов 2001], а А. Цуладзе – "управлінням масами" [Цуладзе 2003].)

Звичайно, не всі політичні міфи сучасності є "чорними" (саме цю тезу проводить у своїй праці "Маніпуляція свідомістю" С. Кара-Мурза [Кара-Мурза 2000]), особливо це стосується національної міфології в політиці (технології творення та руйнування політичних міфів вивчають, наприклад, М. Головатий [Головатий 2006], А. Кольєв [Кольєв 2003], А. Потеряхін [Потеряхин 1999]; можливі варіанти захисту від маніпулювання як "управління масами", за А. Цуладзе, – В. Шейнов [Шейнов]).

Так, К. Леві-Стросс [Леві-Стросс 2001] називає міф специфічним інструментом первісної логіки, здатним відкривати таїни людського духу. Саме це і спонукає до "пробудження свідомості", про яку розмірковує Дж. Кемпбелл: у секуляризованому суспільстві постійно виникає потреба в певних вічних цінностях, "принишклих" у міфах [Кемпбелл 1997]. Окрім

того, міф, за М. Еліаде, взагалі відтворює парадигми всіх людських дій [Еліаде 2001]. Міф, будучи "інструментом ілюзорного подолання, зняття суперечностей, образом, що надає філософській значущості фактам повсякденного життя" [Гаджиев 2000, 205], інтегрує людей в існуючу систему і, як зауважує К. Гаджиев, "формулює, обґрунтовує, розповсюджує певні стереотипи, штампи, кліше соціальної поведінки" [Гаджиев 2000, 205]. На думку А. Кольєва, політичні міфи, послуговуючись архаїчними образами, сюжетно оформлюють політику у випадку відсутності або недостатності раціональних мотивів: "Вибираючи символи, ми обираємо шлях суспільства, навіть якщо він нам недостатньо зрозумілий" [Кольєв 2003, 75]. До того ж, міф як арена буття благодійних та шкідливих сил, освячує, за словами філософа Ясперса, "як добре, так і зле", урівнюючи їх у божественному. У "Філософії віри" вчений саме цим пояснює магнетичне притягування людини до міфу: "розщеплена" на багаточисленні "сили", трансценденція захоплює людину єднанням із цими силами, а значить – очікуванням допомоги від них, якоюсь "надзначимістю" та "надсуттєвістю", що повсякчас спонукають "повертатися в міфологічну епоху, створювати нові міфи, мислити в міфах" [Ясперс 1994, 478-9]. Російський філософ М. Бердяєв визнавав за міфами потужну енергетичну енергію, без якої не може існувати влада та керувати людськими спільнотами. Міфи, стверджував учений, поєднують, скоряють, надихають, охороняють суспільства і звершують революції [Бердяєв 1995, 237]. К.Хюбнер відводить міфу чи не найголовнішу роль, адже міф "визначає мислення, діяльність і сприйняття членів клану, фратрії й поліса, їхні звичаї та закони. Він скеровує професії, право, торгівлю" [Хюбнер 1996, 308]. Міфи, як розмірковує А. Цуладзе, спроможні охороняти суспільну свідомість від шкідливих зовнішніх впливів, несучи місію "страховки", що утримує суспільство від соціальних та політичних катаклізмів [Цуладзе 2003, 84].

Тобто міфологічна "траєкторія" проходить від минулого – через сьогодні – до майбутнього: міф "є алегорично вираженим критерієм оцінки теперішнього і планування майбутнього за критеріями минулого" [Полосин 1998, 30]. Однак концепція В. Полосіна спонукала А. Кольєва засумніватися в можливості релевантного міфологічного трактування без "точки зору" міфоносія. Та й "вловити", "зафіксувати" таку "точку зору" украй складно, адже, ділиться думками Е. Кассирер, "міфічний світ існує, так би мовити, на більш рухливому й мінливому рівні, ніж наш теоретичний світ предметів і ознак, сутностей і випадковостей" [Кассирер 1998, 386-7]. Міф – рухлива, "активна матерія", що має дуальну природу: смисл + емоція: "з одного боку, він показує нам концептуальну структуру, з іншого – залежить від певної форми сприйняття" [Кассирер 1998, 386]. Саме емоційна сфера людини є найбільш вразливою, і тому в неї "націлюється" міф, що "пробиває" свідомість за допомогою стереотипів (як своєрідний "таран, що руйнує супротив аудиторії" [Цуладзе 2003, 46]): "Зазвичай [політтехнологами] використовуються базові людські потреби й страхи, такі як потреба любові й схвалення, почуття безпеки, страх перед невизначеністю, сексуальні інстинкти, престижні цінності, почуття

обов'язку і справедливості, почуття провини тощо" [Цуладзе 2003, 48]. Загадка міфу полягає в тому, що він, апріорі фантастичний, сприймається як реальність. На цьому наголошував і О. Лосев: ніколи не викликає сумнівів реальність міфічних явищ, бо "міфічна свідомість оперує лише реальними об'єктами, максимально конкретними і суттєвими явищами" [Лосев 2001, 51].

Отож, впорядковуючи, організовуючи, моделюючи за певними загальними стереотипам суспільство і в той же час маніпулюючи свідомістю соціальних груп, міфи відіграють як конструктивну, так і деконструктивну роль. Саме про такий вплив міфів на людську спільноту загалом та на людську психіку зокрема говорять науковці. У діахронічно-синхронічному аспекті з розвідок учених вимальовується "картина" міфу як "керувача" людської свідомості, психіки, емоцій, як першопам'яті соціуму, як "інструмента виміру взаємин людини і природи" та "впорядковувача" "уявлень людини про природу і суспільство" [Волков 1999, 270].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барт Р. Мифологии. Mythologies / Пер.с фр. С. Зенкин / Р. Барт. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000. – 320 с.
2. Барт Р. Миф сегодня. / Р. Барт // Р. Барт. Избранные работы: Семиотика: Поэтика: Пер. с фр. / Сост., общ.ред.и вступ.ст. Г. К. Косикова. – М., 1989. – с. 72 - 130
3. Бердяев Н. А. Опыт эсхатологической метафизики / Н. А. Бердяев // Бердяев Н. А. Царство духа и царство кесаря. – М.: Республика, 1995. – 375 с.
4. Волков Ю. Г., Поликарпов В. С. Человек: Энциклопедический словарь // Ю. Г. Волков, В. С. Поликарпов. – М., 1999.
5. Гаджиев К. Введение в политическую науку : Учеб.для вузов / Ин-т "Откр.о-во". – 2-е изд., перераб., доп. / К. Гаджиев. – М. : Изд. Корпорация "Логос", 1997. – 540,[2]с.
6. Головатий М.Ф. Політична міфологія: Навч. посіб. / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2006. – 144 с. – Бібліогр.: с. 127-141.
7. Губарева О. В. Формы репрезентации мифологической модели культуры в России конца XIX-первой половины XXвв. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Код специальности – 24.00.01. – Белгород, 2006. / О. В. Губарева // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/formy-reprezentatsii-mifologicheskoi-modeli-kultury-v-rossii-kontsa-xix-pervoi-poloviny-xx-v>
8. Донченко О. А., Романенко Ю. В. Архетипы социального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення): наукове видання. / О. А.Донченко, Ю. В.Романенко – К.: Либідь, 2001. / О.А. Донченко, Ю.В. Романенко. – Київ: Либідь, 2001. – С. 117-206.
9. Евгеньева Т. В.. Социально-психологические основы формирования политической мифологии / Т. В. Евгеньева // Современная политическая мифология: содержание и механизмы функционирования / Сост.: А. П. Логунов, Т. В. Евгеньева. – М. : Рос. гос. гуманитар. ун-т, 1996. – 95 с. – с. 22-32
10. Евгеньева Т. Технологии социальных манипуляций и методы противодействия им. Рабочая тетрадь / Т. Евгеньева. – СПб.: Питер-Юг, 2007. – 80 с.
11. Еліаде М. Священне і мирське; Міфи, сновидіння і містерії; Мефістофель і андрогін; Оккультизм, ворожбитство та культурні уподобання / Пер. з нім., фр., англ. Г. Кьорян, В. Сахно. – К.: Видавництво Соломії Павличо "Основи", 2001. – 591 с.
12. Ионов И. Н.. Историческое бессознательное и политический миф. Историографический очерк. / И. Н. Ионов // Современная политическая мифология:

- содержание и механизмы функционирования / Сост.: А. П. Логунов, Т. В. Евгеньева. – М.: Рос. гос. гуманит. ун-т, 1996. – 95 с. – С. 5-22
13. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием [Текст] / С. Г. Кара-Мурза. – К.: Оріяни, 2000. – 448 с.
 14. Кассирер Э. Эссе о человеке // Мистика, религия, наука. Классики мирового религиоведения. Антология. – М.: “Канон+”, 1998. – с. 386-387.
 15. Кольев А. Политическая мифология: Реализация социального опыта. / А. Кольев – М.: Логос, 2003. – 384 с.
 16. Кэмпбелл Дж. Тысячеликий герой. / Дж.Кэмпбелл – М.: Ваклер, Рефл-бук, 1997. – 384 с.
 17. Лебон Г. Психология толп / Г. Лебон // Психология толп. – М.: Ин-т психологии РАН, Изд-во КСП+, 1998. – С. 15– 256.
 18. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление / Л. Леви-Брюль // Психология мышления. Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер и В. В. Петухова. – М.: Изд-во МГУ, 1980. – С. 130-140.
 19. Леви-Стросс К. Структурная антропология; Пер.с фр. В. Иванова / К. Леви-Стросс. – М.: Изд-во ЭКСМО-Росс, 2001. – 512 с.
 20. Лосев А. Диалектика мифа / Сост., подг. текста, общ.ред. А.А. Тахо-Годи, В.П. Троицкого // А. Лосев. – М.: Мысль, 2001. – 558с.
 21. Мамардашвили М. Введение в философию / М. Мамардашвили. – СПб.: Университетская книга, 2000. – 688 с.
 22. Московичи С. Вне толп / С. Московичи. – М.: Центр психологии и психотерапии, 1996. – 478 с.
 23. Полосин В. С. Миф. Религия. Государство. / В. С. Полосин – М.: Ладомир, 1998. – С. 193
 24. Потеряхин А.Л. Психология управления. Основы межличностного общения. – К.: ВИРА-Р, 1999. – 384 с.
 25. Почепцов Г. Имиджелогия. – М. – К., 2001. – 698 с.
 26. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: "Рефл-бук", К.: "Ваклер" – 2001. – 656 с. // Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.zipsites.ru/books/pocheptsov_teoriya_kommunikatsii/
 27. Селиванова Е.А. Мотивационная природа мифа в номинативной подсистеме русского языка // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://lib.convdocs.org/docs/index-18891.html>
 28. Спивак Д. Л. Лингвистика измененных состояний сознания. / Д. Л. Спивак – Л.: Наука, 1986. — 92 с.
 29. Тард Г. Мнение и толпа / Г. Тард // Психология толп.— М.: Институт психологии РАН; Издательство КСП+, 1999. — 416 с. — (Библиотека социальной психологии.)
 30. Хевеши М. А. Социально-политические стереотипы, иллюзии, мифы и их воздействие на массы / М. А. Хевеши // Философские науки. – 2001. – № 2.– С. 5-17.
 31. Хюбнер К. Истина мифа: die Wahrhiet des Mythos; Пер. с нем. И. Касавина; Пер.справочного аппарата И. Шишкова / К. Хюбнер. – М.: Республика, 1996. – 448 с.
 32. Цуладзе А. Политическая мифология. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 384 с. (Серия «История XXI века»).
 33. Шейнов В. П. Скрытое управление человеком / В. П. Шейнов // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.booksmed.com/psixiatriya-psixologiya/806-skrytoe-upravlenie-chelovekom-shejnov.html>
 34. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием / Г. Шиллер – М.: Мысль, 1980. – 324 с. // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://psyfactor.org/infmanipulat2.htm>
 35. Юнг К.-Г. О современных мифах. Сборник трудов. Перевод с немецкого, предисловие, примечания Л. О. Акоюяна. / К.-Г. Юнг – М.: "Практика", 1994. – 251 с
 36. Юнг К. Г. Аналитическая психология / К.-Г. Юнг – СПб., 1994

37. Ясперс К. Философская вера / К. Ясперс // Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994. – 527с. – С. 420-509

Стаття надійшла до редакції 28.10.13.

Ю. Вышницкая, к. филол. н., доцент
Киевский университет имени Бориса Гринченко, Киев

"Мифологическая реверсия" современности: к проблеме причин и последствий

На основе научных исследований отечественных и зарубежных учёных описано явление "мифологической реверсии" современности. В статье сделана попытка осмыслить причины и последствия возвращения социума к архаическому мифу, а также создания новых политических мифов.

Ключевые слова: архетип, миф, мифологема, мифологическое сознание, мифологический сценарий, манипулирование, символическая мифологическая модель, симуляционная мифологическая модель, политическая мифология, мифологическая реверсия, социальная мифология

Vyshnytska Y., PhD, Assistant Professor
Boris Grinchenko University of Kyiv, Kyiv

**"Mythology recerse" of the present:
the problem causes and consequences**

The phenomenon of "mythological reversion" of today is described based on the research of domestic and foreign scientists. The article is an attempt to understand the causes and consequences of the return of society to the archaic myth, as well as the creation of new political myths.

Keywords: archetype, myth, mythology, mythological consciousness, mythological scenario, manipulation, symbolic mythological model, simulation mythological model, political mythology, mythological reversion, social mythology